

М.М. Чекрижова

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ САМООЦІНКИ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА ПОЧАТКУ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ У ВНЗ

Чекрижова М.М. Особливості професійної самооцінки студентів медичних спеціальностей на початку професіоналізації у ВНЗ. У статті представлено результати дослідження особливостей професійної самооцінки студентів I-III курсів медичного університету. Методика передбачала генерування самооцінних конструктів самими студентами. Виявилось, що серед студентів всіх курсів переважають самооцінні конструкти, що відносяться до сфери дозвілля та інших видів діяльностей, не пов'язаних з професійною. До III курсу частка професійних умінь і особистісних якостей, що оцінюються зростає і, відповідно, зменшується частка «дозвіллевих» конструктів. Виявлено, що студентам властиво відрефлексовувати невелике число професійних умінь, які загалом оцінюються досить високо. Встановлено, що рівень ціннісної когнітивної складності майбутніх лікарів статистично значимо зростає в ході навчально-професійної діяльності, що може сприяти саморегуляції розвитку спеціалізованих здібностей.

Ключові слова: самооцінка, професійна самооцінка, професійно важливі якості, професійні уміння, професіоналізація студентів медичного ВНЗ.

Чекрижова М.М. Особенности профессиональной самооценки студентов медицинских специальностей вначале профессионализации в ВУЗе. В статье представлены результаты исследования особенностей профессиональной самооценки студентов I-III курсов медицинского университета. Методика предполагала генерирование самооценочных конструктов самими студентами. Выявлено, что среди студентов всех курсов преобладают самооценочные конструкты, которые относятся к сфере досуга и другим видам деятельности, не связанным с профессиональной. К III курсу доля профессиональных умений и личностных качеств, которые оцениваются возрастает и, соответственно, уменьшается доля конструктов относящихся к досугу. Выявлено также, что студентам свойственно рефлексировать небольшое количество профессиональных умений, которые, в общем, довольно высоко оцениваются. Установлено, что уровень ценностной когнитивной сложности будущих врачей статистически значимо возрастает в процессе учебно-профессиональной деятельности, что может способствовать саморегуляции развития специализированных способностей.

Ключевые слова: самооценка, профессиональная самооценка, профессионально важные качества, профессиональные умения, профессионализация студентов медицинского ВУЗа.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими практичними завданнями. Самооцінка, як особистісний конструкт, є основним системоутворюючим елементом самосвідомості людини. Індивідуальні особливості механізму функціонування самооцінки визначають регуляцію та саморегуляцію активності особистості, зокрема в сфері її професійної діяльності; і саме студентський вік є періодом розвитку нового виду самооцінювання – професійної самооцінки.

В регуляційній схемі професійна самооцінка впливає на вибір стратегії дій в процесі виконання професійних завдань, моделює напрям професійного саморозвитку, зумовлює кар'єрне сходження. Дослідження її розвитку у майбутнього спеціаліста набуває особливої актуальності, зокрема у майбутніх медичних працівників, чия діяльність пов'язана з високим рівнем відповідальності.

Останні дослідження і публікації, виділення невирішених питань загальної проблеми, якій присвячується стаття. В науково-психологічній літературі окремі аспекти професійної самооцінки розкриваються через вивчення її впливу на розвиток і функціонування професійної свідомості, самосвідомості та Я-концепції спеціалістів (Н.І. Гуслякова, А.О. Деркач, Р.В. Каламаж, А.О. Реан, А.К. Маркова, Т.Л. Міронова, Л.М. Мітіна, Ю.П. Поваренков, Н.Ф. Шевченко та ін.). В цих та інших наукових джерелах професійна самооцінка визначається як ставлення до себе як до фахівця, що є результатом зіставлення реального й ідеального образів Я-професіонал [6]. У зв'язку з цим професійну самооцінку відносять до афективної складової професійної самосвідомості, а процес самооцінювання – до когнітивної, оскільки, по-перше, в основі самооцінки лежить самоаналіз [17], по-друге, оцінна діяльність щодо власного Я збагачує знання людини про себе.

Існують й інші означення професійної самооцінки в яких підкреслюються ті чи інші її функції, зокрема, значення самооцінки у розвитку спеціалізованих здібностей. Так, Д.Д. Ширапова [21] професійну самооцінку розуміє як усвідомлення та оцінку своїх здібностей, можливостей і професійно-важливих якостей; А.В. Садкова визначає, що професійна самооцінка «є проміжним, суб'єктивним, але безпосереднім, постійно діючим критерієм для організації зворотного зв'язку особистості за результатами власної діяльності, вона стимулює вироблення установки на практичну діяльність, зумовлює професійне спрямування» [17, с. 135].

Аналіз наукових досліджень дозволив виділити п'ять основних функцій професійної самооцінки: регулятивна, когнітивна (гностична), захисна, розвивальна та аксіологічна (наділення ціннісною вагою різних аспектів власного Я та особистості в цілому) [3; 5; 6; 7; 17; 18].

Детермінаційне поле розвитку професійної самооцінки варіюється залежно від позиції конкретного дослідника. О.В. Кащенко досліджуючи професійну самооцінку суддів виділила і описала три її детермінанти: суб'єктивні фактори, до яких належать властивості особистості, стаж роботи й стать; об'єктивний фактор, яким є рівень кваліфікації; фонові детермінанти – потреба у професійному само оцінюванні. Остання з детермінант, як зазначає дослідниця, є вихідною умовою розвитку професійної самооцінки, а актуалізація означеної потреби залежить від адекватності загальної самооцінки [5].

Думку про те, що становлення професійної самооцінки відбувається на основі самооцінки загальної розділяє, також, й А.В. Садкова [17], яка в своєму дослідженні показала, що детермінанти професійної самооцінки локалізовані не лише в ситуації професійної діяльності, а й поза її межами. Зокрема, нею виявлено вплив таких факторів, як, наприклад, соціальний статус батьків, порядок народження дитини та ін.: «професійна самооцінка є відображенням всіх особистісних особливостей, починаючи з дитячого, підліткового віку, коли особистість ще й не обрала сферу своєї майбутньої професійної діяльності. Професійна самооцінка є в більшості випадків відображенням

особистісної самооцінки» [17, с. 137]. Крім того, дослідницею виявлено існування закономірності, що полягає в розходженні розвитку професійної самооцінки з професіоналізмом: рівень професійної самооцінки переважає над рівнем професіоналізму на етапі становлення.

Ця ж тенденція відображена в дослідженнях професійної самооцінки студентів. Л.М. Корнеєва [7], вивчаючи розвиток професійної самооцінки майбутніх пілотів, констатувала її нереалістичне завищення у першокурсників. В процесі тренувальної підготовки професійна самооцінка студентів поступово знижувалась і вкінці навчання перетворювалась на адекватно високу, показники рівня якої перевищували рівень самооцінки професійних пілотів.

Зниження рівня професійної самооцінки в міру оволодіння обраною спеціальністю, Л.М. Корнеєва [7] пояснює поступовим підвищенням її адекватності, в основі якої є вироблення критеріїв оцінки діяльності; рефлексія досвіду і вимог діяльності та зіставлення їх з наявними можливостями. Також дослідниця виявила, що з розвитком професійної самооцінки відбувається зменшення захисного компоненту в її структурі та приріст когнітивного. Отже, самооцінка професіоналів характеризується такими параметрами: стійкість, висока адекватність, когнітивна складність.

Також детермінанти розвитку професійної самооцінки студентів досліджували Д.Д. Ширапова [21] та О.А. Столярчук [18]. Ними виділено по два фактори впливу: соціально-особистісний (характер та схильності особистості) й індивідний (темперамент) – Д.Д. Шираповою; зовнішні (зміст професіограми, контроль і оцінка навчальних компетенцій, результати виробничої практики) та внутрішні (мотивація фахового навчання, рефлексія процесу й результатів навчання, інтеріоризація соціальних реакцій) – О.А. Столярчук [18]. Крім того, Д.Д. Ширапова дійшла висновку, що сприятливими умовами розвитку професійної самооцінки є середній рівень вихідної самооцінки та домінування впливу соціально-особистісного фактора, оскільки у студентів, в яких переважав індивідний фактор, самооцінка майже не зазнала змін і залишилася на низькому рівні розвитку [21].

Варто вказати ще одну, і, напевно, провідну детермінанту професійної самооцінки – референтне оточення, винятковий вплив якого на становлення особистості розкриває у своїх дослідженнях О.Л. Музика [15]. Крім того, А.В. Садкова [17] підкреслює, що професійна самооцінка соціальна за своєю природою, а тому її розвиток і функціонування відбувається як на основі особистісних, так і соціальних стандартів. Це положення, як нам здається, найбільш вдало обґрунтовано в концепції соціального наuczіння А. Бандури: «Для більшості видів діяльності не існує абсолютних мір адекватності...Коли адекватність визначається відносно, то виконання оцінюється завдяки порівнянню власних результатів з результатами інших людей...Референтне порівняння може набувати різних форм для різних видів діяльності...Таким чином, судження про рівень виконання по суті змінюється в залежності від рівня здібностей тих, кого обрано в якості основи для порівняння» [1, с. 184]. Тобто, система особистісних критеріїв за якими здійснюється самооцінювання є інтеріоризованими стандартами діяльності значимих для особистості людей, і розвиток спеціалізованих здібностей майбутнього фахівця залежатиме від рівня розвитку професійних здібностей тих, на кого він орієнтується як на взірць.

Ще одним важливим аспектом професійної самооцінки, якому приділяють увагу дослідники [5; 6; 7; 17; 18 та ін.], є її змістова сторона, яка, на їх думку, представлена об'єктами щодо яких здійснюється оцінна діяльність та ставленням до них. Такими об'єктами є професійно важливі якості та дії. Виходячи з цього, О.В. Кашенко [5] запропонувала двохкомпонентну структуру професійної самооцінки, яка включає операторний аспект (оцінка власних професійних якостей та вмінь) та результативний (ставлення до успішності розв'язання професійних задач).

Незважаючи на широку представленість в науковій літературі досліджень присвячених самооцінці, залишається недостатньо вивченою динаміка розвитку змістової сторони професійної самооцінки та самооцінювання на етапі навчально-професійної підготовки студентів, зокрема, майбутніх лікарів.

Формулювання цілей і постановка завдань статті. Метою цієї статті є представлення результатів попереднього дослідження самооцінки професійних умінь та самооцінки професійних якостей студентів медичних спеціальностей на початку їх професіоналізації окресленої проміжком I і III курсів.

Виклад методик і результатів досліджень. Як правомірно зазначає О.Л. Музика [12], однією з вихідних умов дослідження самооцінки має бути критерій розвитку особистості, що дозволяє виділити два типи самооцінки яка може бути досліджена: інтегрально-особистісна, якщо мова йде про зрілу особистість та ситуаційна – самооцінка особистості яка розвивається в період ранніх етапів онтогенезу. В юнацькому віці особистісна самооцінка є сформованим утворенням, а на етапі студентства відбувається її спеціалізація, тобто розвиток професійної самооцінки, в змісті якої, як було представлено вище, виділяють професійно важливі якості та уміння, трансформацію яких ми досліджували.

Дослідження проводилось за модифікованим варіантом методики вивчення динаміки здібностей (МВДЗ), розробленої О.Л. Музикою [15], яка складається з двох блоків: когнітивно-операційного та референтно-ціннісного. Відповідно, процедура дослідження проводилась в кілька етапів, перший з яких передбачав рефлексію розвитку професійних умінь, дій та операцій, другий – рефлексію особистісно-професійних якостей майбутніх лікарів та референтних для них осіб. У дослідженні взяли участь студенти I та III курсів які навчаються за спеціальністю «Лікарська справа» у Національному медичному університеті імені О.О. Богомольця. Вибірка представлена студентами I курсу (17 осіб), III курсу (36 осіб) та III курсу, які здобули середню спеціальну медичну освіту (12 осіб). Кількісний аналіз отриманих даних виявив, що студентам, незалежно від року навчання, властиво високо оцінювати рівень розвитку власних професійних умінь та якостей (табл. 1.).

Таблиця 1.

Середньогрупові показники самооцінки студентів I та III курсів

	Самооцінка умінь, %	Самооцінка професійних умінь, %	Самооцінка якостей та особистісних рис, %
I курс	75,19	76	71,57
III курс	69,88	66,75	74,24
III курс/коледж	81,68	87,2	68,22

З даних таблиці 1. видно, що у третьокурсників у порівнянні з першим курсом самооцінка умінь знижується, а самооцінка якостей підвищується. Однак, інша тенденція простежується у самооцінці студентів третього курсу, які мають середню медичну освіту: їх самооцінка професійних умінь завищена, а самооцінка професійних якостей найнижча серед всієї вибірки досліджуваних. Перевірка значимості зафіксованих коливань самооцінки студентів I і III курсів критерієм Фішера не підтвердила статистичної достовірності цих розбіжностей ($\varphi_{\text{емп.}} < \varphi_{\text{кр.}}$). Причиною цього може бути невелика чисельність вибірки досліджуваних, а тому ці дані потребують додаткової перевірки, яка запланована в нашій подальшій роботі.

Припускаємо, що отримані високі показники самооцінки професійних умінь зумовлені специфікою методики: студентів просили перерахувати уміння, якими вони володіють, відповідно досліджувані вказували ті професійні уміння, які, на їх думку, їм вдається виконувати. А, отже, більш репрезентативними є дані щодо кількості виділених конструктів студентами перших і третіх курсів (табл. 2.).

Таблиця 2.

Середньогрупові показники виділених конструктів студентами в залежності від року навчання

	Середня кількість виділених конструктів		
	I курс	III курс	III курс/коледж
Якості та особистісні риси	6,35	10,47	16,42
Актуальні уміння	7,71	14,14	16,42
Уміння, якими прагнуть оволодіти	4,12	5,11	6,25

Як видно з таблиці 2, рефлексія власних умінь та якостей по різному представлена у досліджуваних вибірках. Виявлено динаміку збільшення виділених конструктів в залежності від року навчання та наявності середньої спеціальної освіти за медичним фахом. Отже, у процесі професійної підготовки майбутні лікарі більш диференційовано сприймають власні особистісно-професійні якості та уміння; однак, як показало наше дослідження, переважна більшість умінь, які зазначають студенти належить до непрофесійної сфери, яка умовно названа нами «дозвілля». Припускаємо, що частина з цих умінь може вподальшому бути задіяна у професійній діяльності та наразі прямої належності до неї немає. Відсотковий розподіл виділених умінь за сферами діяльності проілюстровано на графіку (рис.1).

На рис. 1. видно, що в процесі навчально-професійної підготовки майбутніх лікарів поступово збільшується кількість професійних умінь та знижується актуальність навчальних умінь й умінь зі сфери дозвілля. Однак, виявлено статистично незначиму розбіжність у виділенні професійних умінь студентами I та III курсів ($\varphi_{\text{емп.}} < \varphi_{\text{кр.}}$), а, отже, ймовірно, професійна сфера ще не стала для студентів пріоритетною. Крім того, якісний аналіз описаних студентами умінь та спостереження, яке здійснювалось в ході дослідження, свідчать, що студенти здебільшого рефлексують ситуаційно-актуалізовані професійні уміння, тобто ті, що наразі ними вивчаються на конкретній дисципліні. Ті ж уміння, які були засвоєні раніше пригадувались важко, або не описувались взагалі.

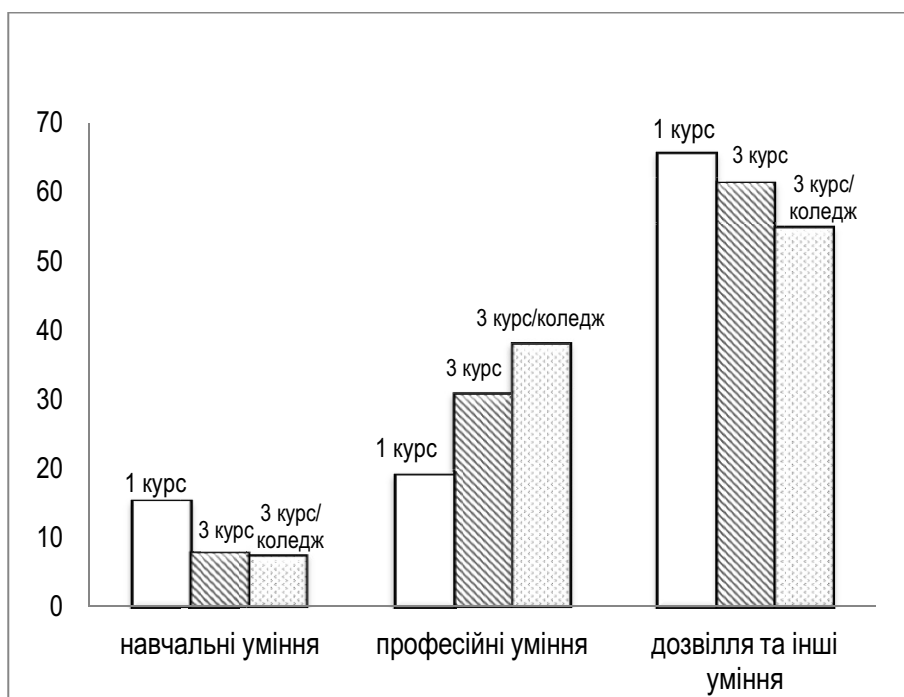

Рис. 1. Середньогрупові показники рефлексії умінь студентів I і III курсів

Аналіз даних рефлексії професійно-особистісних якостей, здійснювався із застосуванням формули, розробленої автором методики МВДЗ [15] для розрахунку індексу ціннісної когнітивної складності групи: $I_{ЦКС(гр)} = \frac{\Sigma C_{інд}}{C_{max(гр)}}$, де $\Sigma C_{інд}$ – сума ціннісних конструктів, згенерованих всіма членами групи, а $C_{max(гр)}$ – максимальна кількість конструктів, яка могла бути згенерована групою. Отримані результати, візуалізовані на рис. 2., свідчать, що рівень ціннісної когнітивної складності студентів-медиків зростає в залежності від року навчання і наявності середньої спеціалізованої медичної освіти.

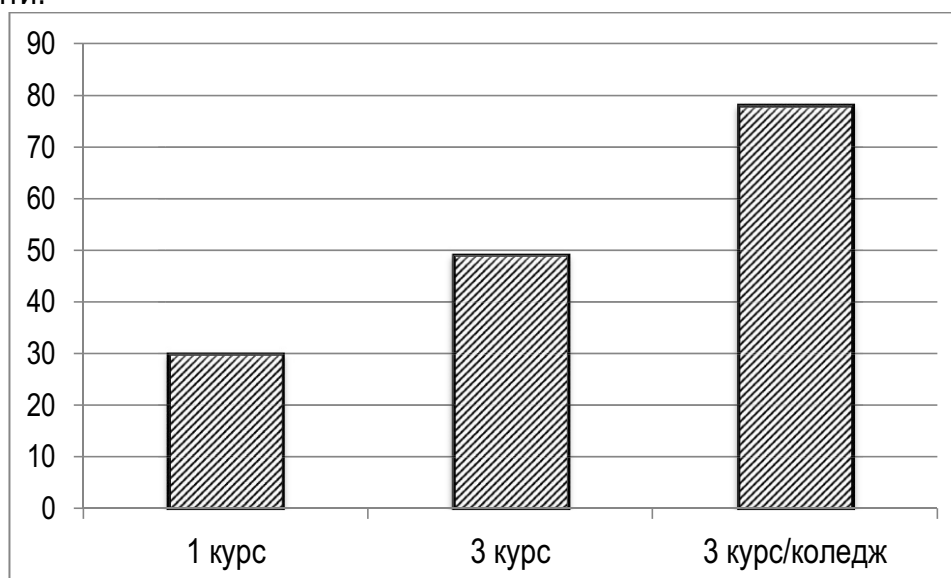

Рис. 2. Середньогрупові показники ціннісної когнітивної складності студентів I і III курсів у відсотковому співвідношенні

Виявлені розбіжності в ціннісній когнітивній складності досліджуваних груп статистично значимі при зіставленні показників I курсників з III курсниками, які закінчили медичний коледж ($\varphi_{емп} = 2,66$ при $p < 0,01$) та студентів III курсу які мають середню

медичну освіту з III курсниками, у яких вона відсутня ($F_{\text{емп}} = 1,84$ при $p < 0,05$). При цьому розбіжність у ціннісній когнітивній складності I курсу з III курсом статистично не підтвердилась ($F_{\text{емп}} < F_{\text{кр}}$).

Отже, в процесі навчально-професійної підготовки майбутніх лікарів розвивається їх професійна самооцінка, специфіка становлення якої зумовлена не лише особливостями студентів, а й підходами до організації навчального процесу. Виявлений низький рівень рефлексії професійних умінь та професійно-особистісних якостей, за нашим припущенням, пояснюється тим, що при вивченні навчального матеріалу в недостатній мірі робиться акцент на рефлексії професійних компетенцій та самооцінній діяльності.

Висновки та подальші перспективи досліджень. Перехід від навчальної до навчально-професійної діяльності в юнацькому віці сприяє розвитку нового виду самооцінювання – професійної самооцінки, яка розглядається дослідниками як здатність оцінити власні професійні уміння та професійно важливі якості зіставляючи їх з уявленнями про ідеальне Я-професіонал, й на основі цього корегувати напрям професійного саморозвитку.

Проведене нами дослідження майбутніх лікарів виявило, що студентам властиво високо оцінювати здобуті професійні уміння та професійно-особистісні якості як на початку та і впродовж кількох наступних років опанування професії. При цьому число відрефлексованих ними конструктів доволі незначне. Здебільшого студенти рефлексують ситуаційно-актуалізовані професійні уміння, а переважаючою сферою інтересів є дозвілля. Виявлена статистично значима динаміка приросту ціннісної когнітивної складності у студентів в залежності від року навчання та наявності середньої спеціалізованої медичної освіти. В перспективі подальших досліджень – вивчення динаміки професійної самооцінки майбутніх лікарів на старших курсах, а також значення референтного оточення у становленні професійного самооцінювання.

Список використаних джерел

1. Бандура А. Теория социального научения / Альберт Бандура. – СПб.: Евразия, 2000. – 320 с.
2. Гусякова Н.И. Психологические механизмы становления и развития профессионального сознания студентов педвуза : автореф. дис. на соискание уч. степени д-ра психол. наук : 19.00.07 «Педагогическая психология» / Н.И. Гусякова. – Курск, 2009. – 41 с.
3. Деркач А.А. Акмеологические основы развития профессионала / А.А. Деркач. – М.: Изд-во Московского психолого-социального института; Воронеж: НПО «МОДЭК», 2004. – 752 с.
4. Каламаж Р.В. Психология формирования професійної Я-концепції майбутніх юристів : автореф. дис. на здобуття. ступеня докт. психол. наук : 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Р.В. Каламаж. – Київ, 2010. – 50 с.
5. Кащенко О.В. Психологічні детермінанти професійної самооцінки суддів : автореф. дис. на здобуття. ступеня канд. психол. наук : 19.00.03 «Психологія праці, інженерна психологія» / О.В. Кащенко. – Харків, 2008. – 19 с.
6. Козиевская Е.В. Профессиональная самооценка в развитии мотивации достижения государственных служащих : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.13 / Елена Валерьевна Козиевская. – М., 1998. – 155 с.

7. Корнеева Л.Н. Самооценка как фактор саморегуляции деятельности пилота: дис. ... канд. психол. наук : 19.00.03 / Людмила Николаевна Корнеева. – Ленинград, 1984. – 243 с.
8. Лозовая Г.В. Методологические проблемы изучения самооценки личности / Г.В. Лозовая // Ежегодник Российского психологического общества : Материалы III Всероссийского съезда психологов (25-28 июня 2003 года) : в 8 т. – СПб.: Изд-во С.-Петерб. ун-та, 2003, – 5 т. – С. 172-176
9. Маркова А.К. Психология профессионализма / А.К. Маркова. – М.: Международный гуманитарный фонд «Знание», 1996. – 312 с.
10. Миронова Т.Л. Структура и развитие профессионального самосознания : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.03 / Татьяна Львовна Миронова. – М., 1999. – 436 с.
11. Митина Л.М. Психология труда и профессионального развития учителя / Л.М. Митина. – М.:Изд-кий центр «Академия», 2004. – 320 с.
12. Музика О.Л. Самооцінка і розвиток творчих здібностей: [навчальний посібник] / О.Л. Музика, І.С. Загурська. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. – 144 с.
13. Музика О.Л. Ціннісна когнітивна складність у дослідженні творчо обдарованої особистості / О.Л. Музика // Наука і освіта. – Науково-практичний журнал Південного наукового центру АПН України. – Одеса, 2007. – №4-5. – С. 118-121
14. Поваренков Ю.П. Профессиональное становление личности : дис. ... д-ра. психол. наук : 19.00.07; 19.00.03 / Юрий Павлович Поваренков. – Ярославль., 1999. – 359 с.
15. Психологічні засади розвитку обдарованої особистості в освітньому середовищі: методичний посібник / О.Л. Музика, Д.К. Корольов, Р.О. Семенова та ін.; за ред. О.Л. Музики. – Київ-Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 146 с.
16. Реан А.А. Психология человека от рождения до смерти / А.А. Реан. – СПб.: Прайм-Еврознак, 2002. – 656 с.
17. Садкова А.В. Психологические особенности профессиональной самооценки личности и условия ее совершенствования : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.13 / Алена Владимировна Садкова. – М., 1998. – 192 с.
18. Столярчук О.А. Професійна самооцінка фахівця: теорія і практика: навчально-методичний посібник / О.А. Столярчук. – К.: Науковий світ, 2010. – 103 с.
19. Филоненко М.М. Профессиональное развитие как фактор формирования личности будущего врача / М.М. Филоненко // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Психологія. – 2015. – Вип. 50. – С. 268-277.
20. Шевченко Н.Ф. Професійна свідомість практичного психолога: структура та специфіка функціонування / Н.Ф. Шевченко // Психологія і суспільство. – 2009. – №4. – 167-180
21. Ширапова Д.Д. Психологические факторы развития профессиональной самооценки студентов : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. психол. наук : 19.00.13 «Психология развития, акмеология» / Д.Д. Ширапова. – СПб., 2005. – 26 с.
22. Ясько Б.А. Психология медицинского труда: личность врача в процессе профессионализации : автореф. дис. на соискание уч. степени д-ра психол. наук : 19.00.03 «Психология труда, инженерная психология, эргономика (психологические науки)» / Б.А. Ясько. – Краснодар, 2004. – 44 с.

Spisok vikorostanih dzherel

1. Bandura A. Teoryia sotsyalnoho nauchenyia / Albert Bandura. – SPb.: Evraziya, 2000. – 320 s.
2. Husliakova N.Y. Psykholohycheskye mekhanizmy stanovleniya y razvytyia professionalnoho soznaniya studentov pedvuza : avtoref. dys. na soyskanye uch. stepeny d-ra psykhol. nauk : 19.00.07 «Pedagogicheskaya psikhologiya» / N.Y. Husliakova. – Kursk, 2009. – 41 s.
3. Derkach A.A. Akmeologicheskye osnovy razvytyia professionala / A.A. Derkach. – M.: Yzd-vo Moskovskogo psikhologo-sotsyalnoho inystytutu; Voronezh: NPO «MODЭК», 2004. – 752 s.
4. Kalamazh R.V. Psykholohiia formuvannia profesiinoi Ya-kontseptsii maibutnikh yurystiv : avtoref. dys. na zdobuttia. stupenia dokt. psykhol. nauk : 19.00.07 «Pedagogichna ta vikova psikhologhiia» / R.V. Kalamazh. – Kyiv, 2010. – 50 s.
5. Kashchenko O.V. Psykholohichni determinanty profesiinoi samootsinky suddiv : avtoref. dys. na zdobuttia. stupenia kand. psykhol. nauk : 19.00.03 «Psikhologhiia pratsi, inzhenerna psikhologhiia» / O.V. Kashchenko. – Kharkiv, 2008. – 19 s.
6. Kozyevskaia E.V. Professyonalnaia samootsenka v razvytyi motyvatsyy dostyzheniya hosudarstvennykh sluzhashchykh : dys. ... kand. psykhol. nauk : 19.00.13 / Elena Valerevna Kozyevskaia. – M., 1998. – 155 s.
7. Korneeva L.N. Samootsenka kak faktor samorehuliyatsyy deiatelnosti pylota: dys. ... kand. psykhol. nauk : 19.00.03 / Liudmyla Nykolaevna Korneeva. – Lenynhrad, 1984. – 243 s.
8. Lozovaia H.V. Metodologicheskye problemy yzucheniya samootsenky lychnosti / H.V. Lozovaia // Ezhehodnyk Rossyiskogo psikhologicheskogo obshchestva : Materyaly III Vserossyiskogo s'ezda psikhologov (25-28 yunia 2003 hoda) : v 8 t. – SPb.: Yzd-vo S.-Peterb. un-ta, 2003, – 5 t. – S. 172-176
9. Markova A.K. Psikhologhiia professyonalizma / A.K. Markova. – M.: Mezhdunarodnyy humanitarnyy fond «Znanye», 1996. – 312 s.
10. Myronova T.L. Struktura y razvytye professionalnoho samosoznaniya : dys. ... d-ra psykhol. nauk : 19.00.03 / Tatiana Lvovna Myronova. – M., 1999. – 436 s.
11. Mytna L.M. Psikhologhiia truda y professyonalnoho razvytyia uchytelia / L.M. Mytna. – M.:Yzd-kyi tsentr «Akademiya», 2004. – 320 s.
12. Muzyka O.L. Samootsinka i rozvytok tvorchykh zdibnostei: [navchalnyi posibnyk] / O.L. Muzyka, I.S. Zahurska. – Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 2007. – 144 s.
13. Muzyka O.L. Tsinnisna kohnityvna skladnist u doslidzhenni tvorcho obdarovanoi osobystosti / O.L. Muzyka // Nauka i osvita. – Naukovo-praktychnyi zhurnal Pivdennoho naukovoho tsentru APN Ukrainy. – Odesa, 2007. – №4-5. – S. 118-121
14. Povarenkov Yu.P. Professyonalnoe stanovlenye lychnosti : dys. ... d-ra. psykhol. nauk : 19.00.07; 19.00.03 / Yuri Pavlovych Povarenkov. – Yaroslavl., 1999. – 359 s.
15. Psykholohichni zasady rozvytku obdarovanoi osobystosti v osvitnomu seredovyschi: metodychnyi posibnyk / O.L. Muzyka, D.K. Korolov, R.O. Semenova ta in.; za red. O.L. Muzyky. – Kyiv-Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 2015. – 146 s.
16. Rean A.A. Psikhologhiia cheloveka ot rozhdeniya do smerty / A.A. Rean. – SPB.: Praim-Evroznak, 2002. – 656 s.
17. Sadkova A.V. Psykholohycheskye osobennosti professyonalnoi samootsenky lychnosti y uslovia ee sovershenstvovaniya : dys. ... kand. psykhol. nauk : 19.00.13 / Alena Vladymyrovna Sadkova. – M., 1998. – 192 s.
18. Stoliarchuk O.A. Profesiina samootsinka fakhivtsia: teoriia i praktyka: navchalno-metodychnyi posibnyk / O.A. Stoliarchuk. – K.: Naukovyi svit, 2010. – 103 s.
19. Fylonenko M.M. Professyonalnoe razvytye kak faktor formirovaniya lychnosti budushchoho vracha / M.M. Fylonenko // Visnyk Kharkivskogo natsionalnoho pedagogichnoho universytetu imeni H.S. Skovorody. Psikhologhiia. – 2015. – Vyp. 50. – S. 268-277.

20. Shevchenko N.F. Profesiinasvidomist praktychnoho psykholoha: struktura ta spetsyfika funktsionuvannia / N.F. Shevchenko // Psykholohiia i suspilstvo. – 2009. – № 4. – 167-180
21. Shyrapova D.D. Psykholohycheskye faktory razvytyia professyonalnoi samootsinky studentov : avtoref. dys. na soyskanye uch. stepeny kand. psykol. nauk : 19.00.13 «Psykhohyia razvytyia, akmeolohyia» / D.D. Shyrapova. – SPb., 2005. – 26 s.
22. Yasko B.A. Psykhohyia medytsynskoho truda: lychnost vracha v protsesse professyonalizatsyy : avtoref. dys. na soyskanye uch. stepeny d-ra psykol. nauk : 19.00.03 «Psykhohyia truda, ynzhenernaia psykhohyia, эрhonomyka (psykhohycheskye nauky)» / B.A. Yasko. – Krasnodar, 2004. – 44 s.

Chekryzhova M.M. Features of professional self-esteem of students of medical specialties in the early professionalization in university. The article presents the results of research of features of professional self-esteem of students 1st – 3rd rate medical university. Methods involves the generation of self-evaluation constructs provided by the students. It was found that among students of all courses dominated self-evaluation constructs within scope of entertainment. By the third year rate of professional skills and personal qualities that valued are increase in accordance as so decrease the proportion of "recreational" constructs. It was found that students are tend to unreflected the small quantity of professional skills, which are generally estimated highly enough. It was established that the level of cognitive complexity value of future doctors statistically significant increase in the educational and professional activities that can contribute to a more qualitative self-development of specialized skills.

Key words: *self-esteem, professional self-esteem professionally important qualities, professional skills, professionalism medical students.*